جەر ٴجۇزىنىڭ ەڭبەكشىلەرى بىرىگىڭدەر!

ەڭبەكشى قازاق

قازاقستان ورتالىق كەڭەس كومىتەتىنىڭ مەن ايماقتىق ر.ك.پ. كومىتەتىنىڭ گازەتى

Энбекши Казак
ОРГАН ЦИК И КРАЙКОМА Р.К.П.(б) КАЗРЕСПУБЛИКИ

1921 جىل 7 نويابردە شىعا باستادى

جەكە سانى 5 تيىن

باسقارما: قىزىل-وردا

Кзыл-Орда. Ред. газеты „ЭНБЕКШИ КАЗАК"

گازەت باعاسى

ٴۇش ايعا 1 سوم 45 تيىن.
التى ايعا 2 » 80 »
ٴبىر جىلعا 5 » 50 »

كەمى 10 دانادان بىرىكتىرىپ الۋشى جۇمىسكەرلەرگە، كەسىپ ۇيىمدارىنىڭ مەكەمەلەرىنە 20% كەمىتىلەدى.

№ 344 — 1925 جىل ٴۋيىل 29-ى، سارسەنبى — № 344

بۇگىنگى سانىندا:
- قىتاي ەلىندە.
- بەلگيەنىڭ كەڭەستەر وداعىمەن تانىۋ جولىندا قويعان شارتى.
- ماروككا جايى.
- باكۋ جۇمىسكەرلەرىنە حابار بەرگەن پىرانسيا، بەلگيە كەسىپشىلەرىنىڭ وكىلى.

سىرتقى ەلدەردە

بەلگيەنىڭ كەڭەستەر وداعىن تانۋ جولىندا قويعان شارتى.

بەلگيە ٴمينيستىرلەر مەكەمەسىندە سىرتقى ٴىس ٴمينيستىرى كەڭەس ۇكىمەتىن تانۋ ماسەلەسىن سويلەگەن. سىرتقى ٴىس ٴمينيستىرى ءحۇيسمانستىڭ (?) بۇدجەتتى ٴسوز قىلعان ۋاقىتتا سوتسيالىست پىربىنو كەڭەس ۇكىمەتىن كەشىكتىرمەي تانۋ ماسەلەسىن سويلەگەن. اۋروپا بايلارىنىڭ سويلەپ جۇرگەن لەبىزىنىڭ ٴبارى وترىك، كەڭەسىن ... سوتسياليست باندەربەلت بۇعان بەرگەن جاۋابىندا، بەلگيە كەڭەس ۇكىمەتىن تانىماي تۇرعان از مەملەكەتتىڭ بىرىنە قوسىلادى، بەلگيە تانۋ الدىندا ٴبىر ازىراق ٴوزىنىڭ پايداسىن ورنىنان شىعارىپ سوزدەر سويلەسىپ الماق. جانادا كەڭەس ۇكىمەتى گورۋزىيە ۇكىمەتى سياقتى ۇكىمەتتەردى تانىسىن. ەگەردە كەڭەس ۇكىمەتى مۇنداي شارتتاردى ورىنداسا، ونى تانۋ دەگەن ٴسوز ۋاكەن قوۋانىش قانا بولار مە دەگەن.

جانادا بولىپ ٴيتاليا ۇكىمەتىن قان توككىش دەپ جاماندىپ باستاعاندا ٴتارتىپ ساقتاۋعا شاقىرىلعان.

سىرتقى ٴىس ٴمينيستىرى

اقتار جۇۋاسعان.

جاقىن ارادا شىعىس مەملەكەتتەردە بوسىپ جۇرگەن اقتاردىڭ جيىلىسى بولعان. جيىلىستا كەڭەس ۇكىمەتىنىڭ بارىپ تۇرعان دۇشپاندارىنىڭ ٴوزى دە بايامى، قىبىرلىقتى توىپ، كەڭەس ۇكىمەتىنە قويىپ كەتۋدىڭ ازاق الدىندا تۇرعانىن بىلىنەدى. سوعىس كىسىلەرىنىڭ ٴبىر تالايىندا اق كەڭەس ۇكىمەتىنە قايتۋ پىكىرى سەزىلگەن. پاتشا گەنەرالى سىمولىنسكيدىڭ ايتۋىنا قاراعاندا، جاس ىپەسىرلەر كوبىنەن رەسەيگە قايتۋ جاعىندا ەكەن. كەيىنگى كەزدەردە شتاب باسىنداعى ىپەسىرلەردە بۇعان قوسىلعان.

سىمولىنسكي مۇنىڭ سەبەبىن بىلاي دەپ ايتادى: ٴبىز رەسەيدى جاقسى كورەمىز. رەسەيگە قارسى سوعىسقاندا شيەلىنىستىرىپ قۇرتۋ ماقساتى مەن ەدى. كەڭەس ۇكىمەتى باستىقلاردىڭ تىلەگى ٴۇشىن ەمەس. جالپى ورىس حالقىنىڭ پايداسىن كوزدەيتۇندىگى بىلىنگەننەن كەيىن قارسىلىقتىڭ ەش ٴبىر ٴمانىسى جوق دەگەن.

ماروككا جايى.

ابدۇلكەرىم قايتسە بىتپەك؟

پىرانسيادا سوتسيالىستەردىڭ سويلەپ جۇرگەنىنە قاراعاندا ابدۇلكەرىم پىرانسيا باس ٴمينيستىرى پەنلەۆەگە تومەندەگى تىلەكتەرى ورىندالسا، بىتىسە الاتۇنىن بىلدىرگەن: ريپەردى جەكە مەملەكەت ەسەپتەپ، ايرىكە مەملەكەتتەرىنىڭ قالپىندا قالدىرۋ. ابدۇلكەرىمدى ول مەملەكەتتىڭ ٴامىرى دەپ تانۋ، شەك ارالى ورگىنىڭ سول تۇستىگىنەن ايىرۋ. ريپەردىڭ ەلمەي اسكەر ۇستاۋىنا قارسى بولماۋ. بۇعان وكىلدار گازەتى ابدۇلكەرىم جەڭگەن مەملەكەتتىڭ جەڭىلگەن مەملەكەتكە قويىپ قىلىپ وتىرعانى سىياقتى سىنەر سىنەكشى دەپ كۇلەدى.

انگىليە - جاپون وداعى.

جاپون گازەتىنىڭ جازۋىنا قاراعاندا توكىيو (جاپون استاناسى) دەگى انگىليە ەلشىسى مەن جاپون سىرتقى ٴىس ٴمينيستىرىنىڭ باس قوسقانى، ٴتاعى دا انگىليە مەن جاپون اراسىنداعى بۇرىنعى انگىليە جاپون وداعىنا ۇقساس ٴبىر كەلىسىم جاسالۋدىڭ بەلگىسى دەيدى.

كەيىنگى حابارلارعا قاراعاندا، جاپون سىرتقى ٴىس ٴمينيستىرى شيدەحارا، ەر انگىليە وكىلى، انگىليە جاپون تاي بولىپ بۇرىنعىداي جاق بولامىز دەپ بىتقانشا، كەلىسىم تۋرالى ٴسوز سويلەمەيتۇنىن بىلدىرگەن.

گەرمانيە كونبەي تۇر.

اۋروپا ول كەسىندەگى تىنىشتىق ساقتاۋ نيەتى مەن وداقتاستار ٴوز ارا جانجالدارىن توقتاتاتۇن شارتتار جاساپ سوعان قول قويىپ ٴبىتىسىپ الماق ەدى. مۇنى جاساعان انگىليە امەريكە، پىرانسيالار. بۇعان گەرمانيە قول قويماي تۇر. انتانتانىڭ وىي اۋروپا ولكەسىنىڭ جانجالىن ٴبىتىرىپ الىپ، باسقا جاقتاردى جاۋلاماق.

ٴۇندى قالقى مەكەمە بوستاندىعىن تىلەيدى.

جالپى ٴۇندىستانداعى ساياسي پارتيالار، ساياسي توپتار ٴبارى بىرىگىپ انگىليە پارلامەنتىنەن ٴۇندى قالقى ٴوزىن ٴوزى مەڭگەرىپ بيلەۋگە تولىق بەرەتۇن زاكون شىعارۋىن سۇراعان.

شارۋالار مەن بايلانىس كۇشەيتىلسىن

كازىرگى ۋاقىتتا ەل شارۋالارىنىڭ جۇمىسقا قىزۋ كىرىسىپ جاتقان ۋاقىتى. ازدى-كوپتى قاراسىن قىستان ولتىرمەي شىعارۋ ٴۇشىن شارۋالار جان تالاسىپ ٴشوپ جيناۋ جۇمىسىنا كىرىسىپ جاتىر.

ٴشوپ جۇمىسى قالىڭنىڭ بىرىنشى كەزەكتەگى بولعان مەن، ... بىلاي ... ٴۇيىپ ... دا ... جۇمىستار بار. ...

ٴشوپ شابۋ، ەگىن ورۋ كەزىنە ... قازاق كەدەي شارۋالارىنىڭ ... بىرىگىپ ... ٴشوپ شاۋىپ ... ٴبىر ... جۇمىسى ... ... 10-5 ... ادامى ... ... كەڭەستىڭ ... قوسىپ ... ... ەگىن ... ٴشوپ ... ... جۇمىس ... ... الادان ويبايىم تىنىش، دەپ ولسە دە جەكە ولۋگە تىرىسپاقشى.

كەدەي شارۋالار كۇش قوسىپ قويىپ ... ٴبىرىنىڭ جوعى بىرىنەن تابىلىپ، كەزىندە جۇمىسىن اتقارىپ وتىرماقشى. بۇل كۇش قوسۋ جۇمىسىن ەل اراسىندا وركەندەتۋ ٴۇشىن - ەل اراسىندا جۇرگەن وقىعان سانالى ازاماتتار، جىگەرلى جاستار.

قىس مەكتەپتە وقىعان ەل جاستارىنىڭ كوبى وسى كۇنى ەلدە بوس قالىپ، ٴوزى شارۋاشىلىقتارىندا ٴجۇر. ولار، از ۋاقىت بولسادا، ەل شارۋاشىلىعىنا ارالاسقاندا، كەدەي شارۋالاردىڭ كەسىپتى جەكە ل سىنۋىنا كومەكتەسۋى كەرەك. الدى مەن سىنەيتۇنىنىڭ ٴبىرى - كەدەي شارۋالاردى كۇش قوسىپ ستەۋگە دەمەۋ. ولاردى ۇيىمداستىرىپ بىرگە ستەسىپ ونەگە كورسەتۋ.

بۇل رەتتە ستەن شىعارمايتۇن ٴبىر ٴىس - ەڭبەكتەرىن بولىسكەندە ادىلسىزدىك قىلماۋ. ەڭبەك ٴونىمى ادىلدىك بەن ٴبولىنىپ وتىرسا، كۇش قوسىپ ستەۋگە شارۋالاردىڭ ىنتاسى ارتىپ، جۇرە - بارا نە بار ستەرىن بىرىگىپ اتقارۋعا سەبەپ بولىپ كەتپەكشى.

كەسىپتى بىرىگىپ ستەۋدىڭ تاعى ٴبىر پايدالى جەرى - 10 - 15 ادام ٴبىر جەردە بىرىگىپ قوسىپ ستەسە، جۇمىستان قولدارى بوساعان كەزدە، وزدەرىنىڭ تۇرلى كەرەكتەرىن ٴسوز قىلىپ، كەڭەسىپ وتىرماقشى. مىنە، وسىنداي جەرلەردە گازەت-جورنالدار وقىپ، پايدالى كەڭەستەر بەرۋگە بولادى.

بۇل جۇمىستاردىڭ ٴبارى دە ايتۋعا «وڭاي جۇمىستار». ٴبىراق ستەي كەلگەندە پايداسى ۇشان تەڭىز. جىگىتتىك سانالى جاستار، دەم الىسقا قايتقان قىزمەتكەر، وقىعاندار شارۋالار مەن بايلانىستى وسىنداي مەن كۇشەيتۋ كەرەك.

قىتاي ەلىندە.

جان-زو-لين ٴىسى.

شانقايدەي باسقارا باستاعان گەنەرال جان-زو-لين جۇمىسكەرلەر ۇيىمىن جابىرتىپ، توپ-توپتاپ تۇتقىنعا الىپ جاتىر.

شانقايداعى بىرىككەن قىتاي ۇيىمدارىنىڭ كومىتەتى، قىتاي سىزدەلەرلەرىنە پورت قويمالارىنا نارسە ٴتۇسىرۋگە رۇقسات قىلعان. بۇل جۇمىسكەرلەر كەدە، ساۋدەگەرلەر كەدە جەكەلدەلەت كەلتىرەدى. قىتايدىڭ سىرتقى ٴىس ٴمينيستىرى شەت مەملەكەتتەردىڭ ەلشىلەرىنە قىتاي ايكىمدەرىنىڭ تەزىرەك كەڭەسكە سالۋىن سۇراپ نوتا جىبەرگەن.

گومينداڭ پارتياسى بولىنگەن.

توكەرسىل قالىق پارتياسى گومينداڭنىڭ وكىلدەرى پارتيانى تاستاپ شىققان. ولار ٴوز الدارىنا تاعى گومينداڭ ۇيىمىن اشقان. ولارى قالىق كوزىندە اسا ەلۋلى بولاتۇن كورىنبەيدى.

قىتاي قالاي بىرىگەدى.

انگىليەدە «دەيلى تەلەگراپ» گازەتى جازادى:

ەگەردە جان زو-لين مەن ۋۋ-پەي-پۋ بىرىگىپ قىتاي ەلىن رەسەي مەن جاپونيادان قورعاي السا، قورعاۋعا شاماسى كەلەدى. ەگەردە ونى ستەي الماسا، قىتايعا قىزىققان مەملەكەتتەر كۇش جۇمساپ بولىپ الماسقا شاماسى جوق.

كەڭەستەر وداعىندا.

استىق جاقسى.

كەڭەستەر وداعىنىڭ كوبىندە اق كۇن جاقسى جاۋىپ تىڭگەندىكتەن ەگىن شىعىسى جاقسى دەپ ايتۋعا بولادى. ۋكىراينادا جاقسى استىق سالىنا باستاعاننان بەرى استىق باعاسى 60 پىراتسەنت ارزانداعان. اۋىل شارۋاسى قولقى ماشينالارىن كىرگەن ۋكىراينادا اسا ٴوتىمدى. قارا شارۋا تىگىزبەي الىپ جاتىر.

4 ميليارت بۇت استىق جينالماق.

ورتالىق ساۋدا مەكەمەسىندەگى مامانداردىڭ بولجاۋىنا جەر-سۋ كومىسسارياتىنىڭ بيىل 4 ميليارت بۇت استىق جينالادى دەگەنى دۇرىسقا شىققان. بۇلاي بولعاندا بيىل 1 ميليارت بۇت استىق ارتىق جينالماق.

مۇنان 625 ميليون بۇت تۇقىمعا، ½ ميليارت بۇت قاراشاردىڭ كەرەگىنە، 320 ميليون بۇت قالانىڭ كەرەگىنە، 750 ميليون بۇت ۇكىمەت پايداسىنا جۇمسالىپ شەتكە شىعارىلىپ ساتۋعا دا بولادى.

رادىيش ورگەردى.

يۋگوسلاۆيا رەسپۋبليكەسىندە قارا شارۋا باستىسى رادىيش اباقتىدان شىققاننان كەيىن يۋگوسلاۆيا كارولى مەن تابىسىپتى. ونىڭ ايتۋىنشا كارولدە قالىقتىڭ دوسى كورىنەدى. بۇعان قاراپ قارا شارۋالاردى تاراتىلىق بىلدىرگەن.

باكۋ جۇمىسكەرلەرىنە حابار بەرگەن پىرانسيا، بەلگيە كەسىپشىلەرىنىڭ وكىلى.

كەڭەس ۇكىمەتىن ارالاپ كەتۋگە كەلگەن پىرانسيا - بەلگيە كەسىپشىلەرىنىڭ باكۋدەن كەتەردە جۇمىسكەرلەرگە سالەم قات جىبەرگەن. قاتتا بىلاي دەيدى: جولداستار، باكۋدىڭ جۇمىسكەرلەرى تابىسىڭ باي، سىزدىڭ سىرتقى جەردەن كەتىپ بارامىز. سىزدىڭ جەردە ... ... سىزدىڭ ... توڭكەرىستىڭ ... ... جۇمىسكەر ... ... توڭكەرىستىڭ ... ... توڭكەرىس ... ... ەڭبەكشىلەرگە ... ... توڭكەرىس ... ... توڭكەرىس ... ورنىقتى.

كاپەراتسيە ءىسى.

شارۋاشلىق كاپەراتسيەسىنىڭ سەيەزى.

اۋستىنىڭ 1 ىندە قىزىل وردادا اۋىل - شارۋاشلىق كاپەراتسيەسى ۋاكىلدەرىنىڭ جالپى قازاقستاندىق سەيەزى بولادى. سەيەز تولعامى تولىپ شاقىرىلىپ وتىر. سەيەزدىڭ الدىندا تۇرعىشە قىيىن ماڭىزدى ماسالەلەر بار.

قازاق ەلىندە كاپەراتسيە جاڭا ورناپ كەلەدى. قازاق شارۋاسىنا قانداي كاپەراتسيەنىڭ كەرەكتىگى جاڭاعانا انىقتالىپ كەلە جاتقان ماسالە. كوپ پىكىردى تالقىعا سالىپ قورىتىپ كەلگەندە، قازاق ەلىنىڭ شارۋاسىن كوتەرۋدىڭ تۋرا جولى - اۋىل شارۋاشلىق كاپەراتسيەسى ەكەنى كورىلىپ وتىر. سوعىستىڭ، اشتىقتىڭ، جۇتتىڭ سالاقتان ەل شارۋاسى بۇلىنگەن، ونىمى كەم. ونىم كەم بولىپ تۇرعاندا اۋىل شارۋاشلىق كاپەراتسيەسىنەن بۇرىن ساۋدا - ساتتىق كاپەراتسيەسىن كوركەيتۋ ەل تۇرمىسىنا جاتىمدىراق بولىپ شىعادى. اۋىلدى شارۋانىڭ ونىمىن ارتتىرۋ كەرەك، ساۋدا - ساتتىق سونان سوڭ. بىراق ساۋدا - ساتتىق كاپەراتسيەسىنەن دە قول سىلتەۋگە بولمايدى، بىراق بىزدەگى كاپەراتسيەنىڭ نەگىزگى تۇرى اۋىل - شارۋاشلىق كاپەراتسيەسى بولۋعا كەرەك.

شارۋاشلىق كاپەراتسيەسى قازاق ەلىنىڭ اراسىنا جايىلىپ كەلەدى، بىراق كەمشىلىكتەرى الى كوپ. الدى مەن جۇمىستى جۇيەلى قىلىپ جۇرگىزگەندەي قازاق قىزمەتكەرلەرى كەم. ەل اراسىندا شارۋاشلىق كاپەراتيۆتەرى بايلاردىڭ قولىندا كەتىپ ومىرى ۇزاق بولمايدى، قارا شارۋاعا پايداسى ورنىنا زيان كەلتىرەدى، سوندىقتان ونىڭ ەلگەدە قادىرى كەم بولادى. ونىڭ ۇستىنە قارجى كەم قارىز الىپ، قور جيناۋ جاعىنا قۇراستىرۋ جاعى ءتارتىپتى ەمەس. باسقارۋ جاعىنا كەلسەك، تاعى سول. وسى كۇنگە دەيىن اۋىل شارۋاشلىق كاپەراتسيەسىنىڭ دەربەس قازاقستاندىق ورتالىق مەكەمەسى جوق. مۇنىڭ بارىدە كەم سوعا بەرمەكشى.

قازاق ەلىنىڭ اراسىندا شارۋاشلىق كاپەراتسيەسىن كوشەيتۋ جونىندەگى ەكىندى جۇمىستار: كاپەراتسيە ۇيمەلەرىن بايلاردان ارىلتۋ، ءتارتىپتى قىلىپ جۇرگىزىپ كەدەي مەن بايلانىسىن ارتتىرۋ بولۋعا ءتيىس. ەل كەدەيىن قورلاندىرىپ بايدىڭ قاناۋىنان قۇتقارعاندا زاڭ شىعارىپ، بۇيرىقپەن قۇتقارا المايمىز، ولاردى شارۋاشلىق كاپەراتيۆتەرىنە ۇيمداستىرىپ، سول ارقىلى ولاردى الدەندىرىپ بارىپ قۇتقارا الامىز. كەدەي شارۋاسى الدەنسە، كاپەراتسيەنىڭ دە بايلاردىڭ ۇستىنەن شىققانى، ونىڭ نەگىزى، تىرەك تايقانى.

بۇل ايتقانداردى ورىنداۋ ءۇشىن تۇرمىس ەلىن كاپەراتسيە جۇمىسىنا جەتىك قىزمەتكەرلەر دايىنداۋ، ەلىن قۇرالاتىن قوردى (جارنا، سالىم سىقىلدىلار)، بانكى قارىزىن كوبەيتۋ، بۇكىل قازاقستانداعى اۋىل شارۋاشلىق كاپەراتيۆتەرىن ءتارتىپپەن باسقارعانداي، ولاردىڭ جۇمىسىن جونگە سالعانداي دەربەس ورتالىق مەكەمە قۇرۋ كەرەك بولادى.

سەيەزدە قارالاتىن نەگىزگى ماسالەلەر وسى.

ەل شارۋاشىلىعىنىڭ نەگىزگى ماسالەلەرىن، شىنىن ايتقاندا ەل شارۋاشىلىعىنىڭ تاعدىرىن شەشۋگە جينالعان وكىلدەرىمىزدىڭ جۇمىستارىنىڭ جەمىستى بولۋىن تىلەيمىز.

بايان

ىرعىزدىڭ قارىز سەرىكتىگى.

جاقىن ارادا ىرعىزدىڭ شارۋاشىلىق قارىز سەرىكتىگى مۇشەلەرىنىڭ جالپى جيىلىسى بولادى. الدى مەن باسقارما مەن تەكسەرۋ كەمەسيەسىنىڭ، اق تويەدەن كەلگەن تەكسەرۋشىنىڭ بايانداماسى تىڭدالادى. ونان كەيىن سايلاۋ بولادى. باياندامانى تالقىعا سالىپ تەكسەرە كەلگەندە باسقارمانىڭ جوندى جۇمىس ىستەمەگەنى بىلىندى. باسقارما باستىعى بەرىلمەز كىرەۋلى كوبىنەسە ىسىن ءوز تىلەگىنشە جۇرگىزىپ وتىرعان. قارىزعا بەرەتىن اقشادان بولىپ ساۋدا جۇرگىزگەن ەكەن، ونان زالال قىلعان. زيانعا بەلشەسىنەن باتىپ باسقارما مۇشەلەرى بانكىدەن العان اقشالاردى ۋاقتىندا تاپسىرا المادى. دۇكەندەگى زاتى وتپەي شاڭعا بويالىپ جاتىر. مۇنان باسقادا كۇناتىپ ءىسى سەتىپ سەرىكتىكتىڭ جۇمىسىنا كەدەرگى جاساعان رەتتەرى تولىپ جاتىر.

جيىلىسى مۇندايى كەمشىلىكتەردى اشقان سوڭ، كوپىرتەكەن كەلگەن تەكسەرۋشى مەن تەكسەرۋ كەمەسيەسىنىڭ قورىتقان دۇرىس تابىلى، سەرىكتىكتىڭ 1924 جىل 24 قىيتاندىن باستاپ 1925 جىل 20 اپرەلگە دەيىنگى بارلىق زالالى 1346 سوم. سەرىكتىك باسقارماسىن سوتقا بەرۋگە قاۋلى شىعارىلدى. جاڭادان 3 كىسىدەن باسقارما، 3 كىسىدەن تەكسەرۋ كەمەسياسى سايلاندى. باسقارماعا سايلانعانداردىڭ 2 پارتيادا كانديدات، 1 كامسامول. ازىرگە جاڭا باسقارمانىڭدا ىستەگەن ءىسى جوق. سەرىكتىكتىڭ ءالى بايانى قالىپتى.

دىير.

كەزەك كۇتىپ تۇرعان جۇمىستار.

سالىقتالماعانىن ازالاردى (ەگىس، شابىندىق، مال) سانىن الۋ جۇمىسى، [illegible] بولماسا اتۋسىنىڭ 15 ىنە دەيىن بىتكەلى وتىر. [illegible]

ر. ى.

كەڭەس ۇكىمەتىنىڭ جەر تۋرالى ساياساتى.

(باسى 338-ساندا)

كەڭەس وداعىنداعى ەلدەردىڭ بارىنىڭ شارۋاسى، كاسىبى ءبىر ەمەس. بىرىنىڭ كۇن ەلىتۋتى اۋىل شارۋاسى بولسا، ەكىنشىسىنىكى - ءورىسى كاسىپ، ءۇشىنشىسىنىكى - ارالاس شارۋا. ءبىرى مال باقسا، ەكىنشىسى ەگىن ەگەدى، ەكىن سالادى، بىرىندە كۇزەلەكەن زاۋىت، فابريك بولسا، ەكىنشىسىندە الى اۋىل. شارۋانىڭ وسى سەكىلدى تولىپ جاتقان تۇرلى تاراۋلارىن كوبىكە قولايلى ەتە ورنىقتىرۋ ءۇشىن، بارىنە لايىقتى ءبىر جەردەن تۋعاۋ بەرىلۋى، ءبىر كەمشىلىكتى ۇيمداستىرىلۋى كەرەك. سونىڭ ءۇشىن كەڭەس وداعىنىڭ قالىق كەمەلەرى كەڭەس شارۋاسىنىڭ ءتۇرلى تاراۋلارىنا باسشىلىق ەتەتىن كەمەلەرىن جاساعان، ولار:

1) ءىرى كاسىپتى باسقاراتىن، 2) جول جۇمىسىن باسقاراتىن، 3) ىشكى ساۋدا، 4) سىرتقى ساۋدا، 5) اشا. شارۋانىڭ بۇل تاراۋلارى ءبىر جەردەن ۇيمداستىرىلماسا، ءبىر كەمەلەككە باعىنباسا، شارۋا تەز تۇزەلمەيدى. سوندىقتان وسى اتالعان كەمەسەريەتتەردىڭ بۇيرىق-جارلىقتارى كەڭەس وداعىنا كىرەتىن رەسەي، ۋكراينە، بەلورۋسيا، زاكاكاز، وزبەك، تۇركىمەن رەسپۋبلىكەلەرىنىڭ بارىنە بىردەي مىندەتتى بولۋعا، بارىندە تۇقتاۋسىز ورىندالۋعا ءتيىس. ولاردى ورىنداماي جەر-جەردە، ءار رەسپۋبلىكادە ءتيىستى شارۋا كەمەسەريەتتەرى بولادى. ءار رەسپۋبلىكە ەلىنىڭ ىڭعايىنا قاراي كەلىسىپ شىققان بۇيرىق-جارلىقتاردى قاپسىرىپ ىسكە اسىرادى. بۇل جولداردى اتارى اتالعان ءىرى كاسىپ، جول، سىرتقى، ىشكى ساۋدا، اشا تۋرالى.

المەندى، اۋىل شارۋاسىنداعى جەر-سۋ ىسىنە كەلسەك، ونىڭ جايى جوعارعى ايتىلعاندارداي ەمەس. كەڭەس وداعىندا اۋىل شارۋاسىن باسقارۋ، جەر-سۋ ىسىنە تۋعاۋشى بولۋ ءۇشىن ادەيى قۇرالعان وداقتىق جەكە كەمەسەريات جوق. *) وندا اۋىل شارۋاسىن باسقاراتىن جەر-سۋ كەمەسەرياتى بولادى ەمەس، ول كەمەسەريەتتىڭ بۇيرىق-جارلىعى باسقا رەسپۋبلىكەلەرگە (ماسەلەن قازاقستان، باشقۇردستان) مىندەتتى ەمەس. اۋىل شارۋاسىن باسقارۋ ىسىندە، جەر-سۋ ىسىندە، كوبىنەسە، ءار رەسپۋبلىكەنىڭ ءوز بەتىنشە ۇزىندە بولىپ، ءوزىنىڭ جەر-سۋ كەمەسەريەتى باسقارادى. بۇل جونىندە، جالپى رەسپۋبلىك ورتالىق كاميتەتىنىڭ بۇيرىعى بولماسا، جەر-سۋ كەمەسەريەتى ەش ءبىر اۆتونوميالى رەسپۋبلىكەگە قوجالىعىن جۇرگىزە المايدى. سونىڭ ءۇشىن جەر زاڭىنىڭ 9-نشى بابىندا:

«اۋىل شارۋاسىنا ارنالعان، جانە اۋىل شارۋاسىنا قولايلى بارلىق جەرلەر رەسەي رەسپۋبلىكەسىنىڭ قازىنالىق جەر قورى دەپ سانالادى، ءبىراق اۆتونوميالى رەسپۋبلىكالاردەگى قازىنالىق جەر قورىنىڭ بولىمدەرى سول رەسپۋبلىكەنىڭ جەر-سۋ كەمەسەريەتىنىڭ جانە ونىڭ جەرگىلىكتى بولىمدەرىنىڭ تىكە قاراۋىندا بولادى» دەگەن.

رەسەيدە ەلىكتىڭ قازىنالىق جەر قورى بەرۋعانا. اۆتونوميالى رەسپۋبلىكەلەردەگى قازىنالىق جەرلەر سول دەرەۋگە دىڭ بولماۋى. مۇنىڭ نەلىكتەن بولاي بولۋىنىڭ كەرەك ەكەنىن ءبىز جوعارعىدا 9 نشى بولىمنە تۇسىندىرگەنبىز.

ءبىراق وسى «دەرەۋ» نەلىكتەن ءبىر كەلەلىككە باعىنىپ، ءبىر جەردەن باسقارىلمايدى؟ نەلىكتەن جەر-سۋ ءىسىن، اۋىل شارۋاسىن ءار رەسپۋبلىكەنىڭ ءوزى ءوزىنىڭ اتا جەر-سۋ كەمەسەريەتتەرىنا بيلەيدى؟

بۇل سۇراۋلارعا جاۋاپ بەرۋ ءۇشىن كەڭەس ۇكىمەتىنىڭ ۇلتتار تۋرالى قولداناتىن ساياساتىن ءبىلۋىمىز كەرەك، جانا ول ساياساتتىڭ بۇرىنعى پاتشا ۇكىمەتىندەگى ساياساتقا قارسى ەكەنىن تۇسىنۋىمىز كەرەك.

ەسكى رەسەيدىڭ ءۇش ءتۇرلى كورشىلى ۇلىنشى بولاتىن. ءبىرى پاتشا جەكە بيلىگى، ەكىنشىسى قىرسەقىيان ءدىنى، ءۇشىنشى ورىس قالقى. «پاتشا جەكە بيلىگى» دەگەنىمىز 17 نشى جىلعى توڭكەرىسكە شەيىن بولىپ كەلگەن رەسەيدەگى مەملەكەت قۇرىلىسىنىڭ ءتۇرى ەدى. 17 نشى جىلعا شەيىن رەسەيدە پاتشانىڭ جەكە بيلىگى بولاتىن، پاتشانىڭ سوزىنە تۇزۋ، جانا اردايى جاقىندارى دۆوران، پومەشىك، بايلار بولاتىن، جۇمىسكەر تابى، بارلىق ۇلتتار ەڭبەكشىلەرىنىڭ تابان تىرەگەنى، بيلىگىنە پاتشانىڭ وسى جاقتارلارىنىڭ قازىناسا قويىلاتىن.

كىرىستياندىڭ ءدىنى - ورىس قالقىنىڭ ءدىنى. بۇل ءدىن ول كەزدە مەملەكەت ءدىنى سانالاتىن، جانا بۇل ءدىننىڭ گىلەردىڭ وزگە دىندەگىلەردەن الاشاعى ارتىق سانالاتىن. مۇسىلمان، يۋدا، كاتولىك دىنىندەگى قالىقتار كىرىستيان دىنىندەگىلەرگە تەڭگەرىلە المايتىن.

«ورىس قالقى» دەگەنىمىز ول كەزگە بەلگىلى پاتشا ۇكىمەتى ورىسىنىڭ جۇمىسشىلارىن بايلارىنىڭ قۇلىندا اسعاندا ورىس قالقىن وزگە ۇلتتاردان ارتىعىراق كورەتىن. پاتشا ۇكىمەتىنىڭ كوكسەيتىنى كوبىنەسە ورىس ءوزى، ورىس تىلەگى بولاتىن. پاتشا ۇكىمەتىنىڭ ۇرانى «ۇلى ورىس جاساسىن» بولاتىن.

«ۇلتتاي ساياساتىنىڭ ۇشىنشى بۇزا تۋعان قالاتىن جۇرتتارعا قالاي «تىيبىرشى» ەدى؟ - ارينە، ولاردى تىيمەيتىن ورىستىڭ پاتشاسى ارتقان ورتكەن جاماندىلارى - دۆوران، پومەشىك، بايلارى، مولدالارى مەن بۇراتانانىڭ بايلىعىن تالايتىن، جەر سۋدى تارتىپ الىپ، [illegible] بولا

*) ول ءىستى وداقتىڭ ورتالىق كاميتەتىنىڭ ءوزى باسقارادى. بۇل ءىس رەسەي رەسپۋبليكاسىندا وسىمەن جۇرۋدە.

ەل تىلشىلەرىنىڭ قاتتارى.

بەزگەك اۋرۋى.

[illegible]

بەزگەكتىڭ تۇرىن ءبىلىم تىلىندە «پىلازمودا» دەيدى. بۇل ادامنىڭ قانىندا كىرگەن ۋاقىتتا اق قىزىل تۇيىرشىكتەرگە ءتۇسىپ، ولاردى جەي باستايتىن كورىنەدى. پىلاز مودىنىڭ ءبىر ۇرىمى قانعا ارالاسادا از زا. مان ىشىندە ءوسىپ، تولا بوپ، جايىلىپ بىجىناپ، كەتەتىن كورىنەدى. اريىنە، سونان سوڭ بۇلاردىڭ ءار قايسىسىدا قىزىل تۇيىرشىكتى ازىق ەتە باستايدى. بارا-بارا قىزىل تۇيىرشىك مۇلدە ازايا بەرەدى. ولاردىڭ سانى ازايسا، ادامنىڭ دەنەسىندە بولعان جاڭالىقتىدا كەمي بەرەدى. بەزگەك، ادامنىڭ ەلكەلەپ، قالشىلداپ تۇسكەن سىياقتى بولاتىنى-وسىدان. ءجۇزىلىپ ۋاقتى مەزگىل مەزگىلىمەن، دەنەسىندە قىزىپ ايتقانىن ەستىپ، جاي شىدامى ازىرعان ادام جارىلسادا؛ بارىپ-بارىپ كەم بولىپ جازىلادى، يا كى تۇبىنە قاتىپ، ەلىپ ولەدى.

ءپالى كورسەتكەن تۇۋرا ەمىن ەتپەگەندە ءبىزدىڭ قازاقتىڭ الا كولەڭكەدەن تۇۋرىپ قارا سەمىر ورنىنا اۋنازىندەگى اق جالعىز قارا جابا. مىستىندەگى مويىنا جىلان سالىپ قورقىتۋدىڭ دا تۇك پايداسى جوق. مۇنى ءار ءبىر قازاق بالاسى جانسى ءبىلۋى كەرەك. ءبىز بۇل ارادا بەزگەككە نە تارىسە سەبەپ بولاتىنىن قىسقاشا بىلىپ، ەندى تارالۋ جولدارىنا جوعۇ رەتتەرىن ايتىپ وتەمىز.

اقىمەت مامەت ۇلى.

(جالعاسى بار)

[illegible]

سەبەبى-بۇل اۋرۋ ازامى جالان امىرلى، دىمقىل، باتپاقتى جەرلەردە بولادى. بۇلاي ەكەنىن تۇرلى جەر-دەگى ادامدار ەرتە بايقاعان. سونان سوڭ، وزىنە بىلايىقتاپ اتىدا قويىپ العان. ءبىراق ادام بالاسىنىڭ ءبىلىمى ونىڭ كەم، دارىگەلىك جولى ونشا جەتىلمەگەن كەزدە دە انىق سەبەب. تەرىن بىلە الماعان. ءار جۇرت ءار ەل ءوز ەرنىشە قارسى تۇرىپ امالدار

تاراتىپ الىپ ەشكەتەتۇن، كابىنەت جەرى، تاس باعىن - باشتۇن دەپ، بۇرىنعىلاردىڭ جانسى جەرلەرىن تىلەمەس كەسەپ الا بەرەتۇن. بۇدان قالعان جەرلەرگە ەشكى رەمەيەن مۇجەقىتاردى ايناپ ورنالاستىراتۇن. قىسقاسى پاتشا زامانىندا ورىستان باسقا جۇرتتىڭ ءحالى مۇشكىل ەدى.

ءبىز بۇل تۋرالى جوعارىدادا جازعانىمىز. ءبىراق، ءبىزدىڭ سورىمىزعا قاراي «بۇراتانا» دەپ قازاق، باسقالاردى مەنسىنبەۋ، جانا قازاق، باشقۇرت، قالماق سەكىلدى ۇساق ۇلتتار جۇرتتارىنىڭ جەرىن باسا كوكتەپ، تارتىپ الۋ قازاق ورىستار-مەن مۇجىقتاردا بولدى. بۇلاردا ورىس بايلارىنىڭ قوشتاۋى مەن ورىستان باسقا جۇرتتارعا مەنسىنبەۋ ءبىزۋلى ورىستەرگە دەپ ۇلىقسىپتىن بولدى. قىسقاسى ورىس جۇرتىنىڭ كوبى جۇۋاران، پومەششىكتەردىڭ مالايلىغى-مەن كۇنەلتەدى. ورىس قوجا بولۋ كەرەك، ورىس بيلەۋ كەرەك، ورىس جىلى، ءتىلى وزگەلەردەن جوعارى بولۋى كەرەك دەگەن پىكىرلەرمەن ورىستىڭ قارا بۇقاراسىدا كوپشىسە جايلارىنىڭ ءھوتيارى بولدى.

(جالعاسى بار)

ابدىراقمان.

امانقاراعاي بولىسىندا شارۋاشىلىق ىستەرى.

(قوستانايدان ۋيەزى)

[illegible]

تامالب جايلاۋعا ەرعۋدى تانتاب كەسىپكە جۇمسادى. انا جىلى جەتتان تاراپ، مالايلىقتا تۇرىپ كەتكەن ءبىر ۇيلەردىڭ ءوسى كۇنى الىندا ۇش تۇرلىك مالى بار، 2 جەر تايى، تانشا ايتاپ جۇرگەنى بار. امانقاراعايدىڭ ورتالىعىندا ۇلى بۇكىل پاسىلكەسىندەگى مەكەمەنىڭ ماۋدا ورىندارىنان امىق، ءجۇن - جۇرقانى قوستانايعا تاسىۋ ابىستاپ الىنعان، جالعىز تيىنشامى مەن قىستاي جارماق قولانى جاسىرقا تيسەگەن كەدەيلەردە از ەمەس.

ءبىر مالىن ەكى مال ەتۋ ءۇشىن ءبىرى مالدارىندا ۋاقتاۋ عىلاردا كورىلەدى. قىستاي ەل شارۋاشىلىعىنى جالپى تۇرىنە جومىلۋلى.

ءبىراق شارۋاشىلىق ارتتىرۋعا ەگىن كەسىپى ەل ءۇسىرۋ. ءماداسى تۇرگە كىرگەن جوق. شارۋاشىلىق ۋيەندارىندا جوق.

شارۋاشىلىق ۇيىرمەسىنىڭ جاعى تۇرىنە جالپى شارۋا كىرگەن جوق. سەبەبى-شارۋا مادالدارى جوقتىڭ ءتىلى. بار بولسادا ورىس مالدار، ولار قازاق ىشىنە شىعا قويمايدى. ءبىرلى جارىم شىققاندارى بولسا، ولاردىڭ ءمۇزىنە ەلى ءماۋنە ول تۇسىنبەيدى.

ەل مەن ەگىن كەسىبى [illegible]

[illegible]

قالدى. ەلدىڭ شارۋاشىلىق ءۇشىن ۇكىمەتكە كوز قاراستى تۇگەلى مەن تۇزەتتى. مۇنىڭ ارقاسىندا ورتا شارۋالاردىڭ كەدەيلەرگە قايىرىمى كورىنە باستادى، ناق بىيىلعى جىلى جەرگە داق ساليىپ وتىرمىز دەگەن كەدەي مەزگىلمەيدى. كەدەيدىڭ 3-4 ءۇيى قوسىلىپ ءبىر موناجۇرگىزدى. بۇداۋبەيدالاسۋدىڭ جالپى نەگىزى. بيىلعى جىلى جەر-ءمۇۋ داۋى ونە كوپ بولدى. ونە مونە ورىس پەن قازاق اراسىندا. قازاق ەلىنىڭ ءوز اراسىندا از ەمەس.

مۇنا مالالماعان كەدەيلەر الىپ-مەن مۇرابلى جەرگە تالاسۋلى. بۇل ەلدىڭ جەر مەن پايدالانۋ قوقۇقىن ماڭىزۋعا تىرىسقاندىعىن، جىلما-جىل وتىكىزىلىپ تۇراتىن شارۋالار جينالىسىنىڭ قاۋلىلارى مەن بەرگەنىن كورسەتەدى.

كوپ نە ەلدە جەرگە ورنالاسۋ جۇمىسى تەز جۇرگىزىلگەنىن تىلەيدى. ءوز بەتىنە ورنالاسۋعا از-ءوز شەنىنا كەدەيلەردىڭ جەرگى دازالا عۋرالمايدى. مالى بارلار وزدەرىنىڭ ماشكەلگەن كەڭى جەرىنە وتىرعىسى كەلەدى.

ەلگە باسشى بولعان ازاماتتار جانىن باسقارا بىلسە، ەل سوگىندا ەرەدۇن.

كوپەش.

مال تۇقىمىن قالاي اسىلداندىرامىز؟

گازەتەرىمىزدە مال تۇقىمىن اسىلداندىرۋ تۋرالى نەگىن-ەباق اڭگىمەلەر بولىپ تۇرا ى مۇنداي اڭگىمەلەردى ەل قىزىعىپ وقىپ ۋزىنشە تالقىعا سالادى.

ءبىراق مال تۇقىمىن اسىلداندىرۋ تۋرالى جازۋشىلار قازاق مالىنىڭ تۇقىمىن اسىلداندىر، ءۇشىن بىردەن اسىل تۇقىمدى ايعىر، بۇقا، مالماي قازاقتىڭ ءوز مالىن ىرىكتەپ بارىپ اسىلداندىرعاندى ماقۇلدايدى. سولاي ەتكەندە قازاق مالىنىڭ 4. 5 اتادان كەيىن ورىستىڭ جانسى تۇقىمدى مالدارىنا تەڭەلەتۇنىن ايتادى.

نەگە بۇلاي؟ جامان جانسى ارعىماق ايعىر، سيىرعا جانسى بۇقا سالسا نە بولادى؟ جاسلاپ باسا جانسى تۇقىمدا كورەدى عوي.

قازاق مالىندا ءوز تۇقىمىن ىرىكتەپ اسىلداندىرۋعا 20 25 جىل كەرەك. ونى ەل شارۋاسى كوتەرە الا ما؟

بىزدە، تۇيە تۇقىمىن اسىلداندىرۋ تۋرالى ءسوز بولعان ەمەس شىنىندا تۇيە قازاقتىڭ باستى، پايدالى مالىنىڭ ءبىرى.

وسى شارۋالارعا شارۋا بىلىمدى جەتىك جولداستار جاۋاپ بەرە مە ەكەن.

بەيسەنبايۇلى.

ولەدەن اشىلعان ۋيەمدار

(تەمىر ۋيەزىنەن)

ورىنبورداعى قازاق ينستيتۋتىنىڭ وقۋشىسى جولداس ەكىزباي ۇلى سىماعۇلدىڭ ۇيىمداۋى مەن تەمىر ۋيەزىنىڭ قارى بەك بولىسىندا ودەن مويىنى و. س. ج. ي. ۋيەمدارى اشىلعان. ءار ءبىرىنىڭ جۇزدەن مۇشەلەرى بار. ۋيەمنىڭ باس - باسىندا ءۇش كىسىدەن باسقارۋشىلار سايلانعان. ۋيەمعا كىرۋشىلەردەن 5 تيىندان كىرۋ جارنالارىن جاتىن ارادا جيناپ، ءتيىستى ورنىنا جىبەرمەكشى.

دۇرىس ءتۇسىندىرۋ شىلەر تابىلسا، ەل جەتەكتە تارتىنباي ەرۋىندە ءسوز جوق.

ءتىلشى.

قالاي تيامىز؟

(اۋليە اتا ۋيەزى)

اۋليە اتا ۋيەزى، اشاق بولىسىنىڭ 1 نەشى، 2 نەشى، 3 نەشى اۋىلدارىندا كەدەيلەردىڭ ءحالى ناشارعا ايناليدى. سەبەبى: ابىرەلدىڭ 15 نەن باستاپ ازداعان ەشكى بالاقتارىنا بالاڭ دەگەن دەرت كەلىپ از كۇننىڭ ىشىندە ءولىپ قالدى. مۇندايدىڭ ەزىنە تۇسەتۇن ەل دارىگەرى جوق.

جوق جەتى اعايىندى دەگەندەي كەدەي مالى بوسقا قىرىلىپ جاتىر.

م. ءسىرعابايۇلى.

* * *

(اقمولا ۋيەزىنەن)

وسى جىل ابىرەلدىڭ 20 - سى ءداماسىندا تۇرا بولسىن، 3 - اۋىلدىڭ ازاماتى تۇرجان الجان ۇلى 18 - جاستاعى ءماشەپ الالى قىزىن - سول بولىستىڭ I - اۋىلدىڭ ازاماتى كەڭ قىياق دەگەن جاسى 70 دەگى اقساقالعا ەكى جىلقى، ەكى سيىر، ءبىر تايىنشاعا ساتىپ وتىر.

جانا تالعى سول اۋىلدا بەلگىبەك دەگەن تۇر زيبا اتتى قىزىن ءوز تەڭى مەن اۋىلداس قوسايىن ۇلى دەگەنگە 3 قارالعا ساتىپ وتىر.

ارات

قىزىل وردا ۋيەزىنىڭ اقىرى قالاي بولعاندا دۇرىس شەشىلەدى.

قىزىل وردا قالاسى قازاقستاندىڭ ورتالىعى بولىپ قالعاننان، قىزىل وردا ۋيەزىن باسقا ءبىر ۋيەزگە قوسىپ جىبەرۋگە ەتىپسە، ەكى جامەندەگى جانسى ۋيەزدەرگە ءبولىپ جىبەرۋگە بە؟ دەگەن ءسوز، وسى كۇندە قوزعالىپ تۇرعان سياقتى.

بۇل تۋرالى پىكىرىمىزدى ەل اتنان ورتاعا سالۋعا تاتىمىز بارىپ تۇسەتەمىز: ءبىرىنشى قىزىل وردا ۋيەزى تەگىسىمەن قارالى ۋيەزىنە قوسىلسىن دەگەن پىكىر. ۋلكەن قتالىق، ۋيتكەنى، قىلىق قورمىسىن مەكەلەنى، باسقارۋ جاعىنان ءتەڭ-سىزدىك تابىلادى. جوعارعى جاقتىڭ ەلدەرگە وتە جايىر بولادى.

ەكىنشى قىزىل وردانىڭ ەكى جامەندەگى ەلى، ءار قايسىسى ءوز جامەندەگى ۋيەزگە جانى بولىپ. ەقەتى، جوعارعى جانى تۇركىستان ۋيەزى، تومەنگى جانى قارالى ۋيەزىنە قوسىلۋى ءلاڭ.

بۇلايشا بولىپ بولىنۋ، تۇرمىسى جامەدادا، بىلۋ جامەدادا ىنە قولايلى. ۋيەز نە كىسى مەن قازالىعا قوسا - سىن دەۋشىلەردىڭ نەگىزگى داۋا - لەرىنىڭ قالداي ەكەنىنەن ءبىزدىڭ قابارىمىز جوق، مۇيىسەدە ءمىرتقان كوز سالىپ قاراعانىمىزدا تىيانالقى دالەل كورىنبەيدى. سوندىقتان قىزىل وردا ۋيەزىنىڭ قالقى تۇرمىسى ەكەۋىنە قاراي ەكىگە بولىنۋى ءجون.

بۇل جولدا ادامدارىمىزدىڭ تىلەپ قالقىنىڭ تۇرمىسى مەن ءجايى ءبىزبى مەن سەبەپسىزدىك كەرەك. قالقتىڭ پىكىرىن سۇراۋ كەرەك.

ەل بالاسى

جاردەم كۇتەم.

(قوستانايدان)

قوستاناي گۋبەرنەسى، قارا تال بولىسى، 2 - اۋىلدىڭ قازاعى دۇسەمبە - تابەت شوراباي ۇلىندا اكىم قىزاتشىلىق رەتى جاستاي قورادا بولىپ 15 جاسىندا دۇنيە مۇلىكتەرىم مەن ازاتتان بولاتۇن. سول بارعان دۇسەمبە تابەت دەگەن جولداسىم 24 - نشى جىلى مارت جولىمىزدا الىپ بارعان ەدى. مۇلىك، دۇنيە لەرىمدى بەرمەي ءوزىمدى قۋىپ جىبەرىپ وتىر. سوندىقتان گازەت بەتىنەن جاردەم كۇتەمىن: دۇسەمبە تابەت ۇلىنان الماعان ەدى، دۇنيەلەرىمدى الىپ بەرۋ شاراسىن جوعارعى ورىندارعا وتىر - عان ارادالار مەلەرىمەن السا ەكەن.

ادىبا ءومىرباي قىزى.

«ەڭبەكشى قازاق» گازەتىنە

جازىلۋ دايتەرى اشىق

«ەڭبەكشى قازاق» باسقارماسى قىزىل ورداعا كەلىپ جۇمىسىن باستادى. ...

قىزىل ورداداعى باسقارما كانتورىنىڭ ... جازىلۋشىلاردى قابىل ەتەدى.

ۋكىمەت مەكەمەلەرىنىڭ، ساۋدا ورىندارىنىڭ، جابايى كاسىپلەردىڭ ٴتۇرلى جارنامالارى، قولاقتانۋشىلارى، جوعالعان داكۋمەنتتەر — از باعا مەن قابىل ەتىلىپ، گازەتتە توقتاۋسىز جارىيالانىپ تۇرادى.

= گازەتتىڭ جىلدىق باعاسى 5 سوم 50 تيىن =

جارناما، قولاقتانۋشىلاردى ... «ەڭبەكشى قازاق» باسقارماسى.

قازاقستاننىڭ ەڭبەك كوممىسسارياتى.

ۋيەلدىڭ 20 سى 1925 جىل.

قىزىل ورداداعى مەملەكەت مەكەمەلەرىنىڭ جازعى ماۋسىمدا (1924 جىل — سەنتيابردىڭ 30 نا دەيىن) جۇمىس ۋاقىتىن بەلگىلەۋ تۋرالى.

جاز ماۋسىمىندا (1925 جىل، سەنتيابردىڭ 30 نا دەيىن) كەڭسە جۇمىسىنىڭ ۋاقىتتارىن ٴبىر ىڭعايلاۋ ٴۇشىن قازاقستاننىڭ ەڭبەك كوممىسسارياتى سىردارىيا گۋبەرنىيانىڭ اتقارۋ كوميتەتىنىڭ ەڭبەك بولىمدەرىنە نارالقان جانا باتىلاۋ مەكەمەسىنىڭ 1925 جىل مارتىنىڭ 7 ندە شىعارعان № 24 ەمدەتتى قاۋلىسىن بەكىتىپ

قاۋلاقتانۋ ردى:

جاز ماۋسىمىنىڭ اياعىنا دەيىن (1925 جىل سەنتيابردىڭ 30 نا دەيىن) بارلىق مەملەكەت مەكەمەلەرىندە جۇمىس 8 ساعاتتان باستالىپ $14\frac{1}{2}$ ساعاتتا توقتاتىلادى. جەتىلىك تىنىس كوندەرىندە، تويعام مارالدارىنىڭ الدىڭعى كوندەرىندە ەڭبەك زاكوننىڭ 109-111 ستاتيالارى) جاز ماۋسىمىندا جۇمىس 14 ساعاتتا توقتاتىلادى.

ەڭبەك كوممىسسارى ٴۇشىن ...

ەڭبەك ورعاۋ ٴبولىمىن مەڭگەرۋشى شيكوپ

زورىعا سوت.

(تۇركىستان).

تۇركىستان ۋەزىندەگى ... ۋاقىتتا ... بولىس قازاق ...

...

ۋاقىتشا شىعارۋشى: مايلى ۇلى، بەيىمبەت

Вр. Редактор: Б. МАЙЛИН.

г. Кзыл Орда. типография Казгиздата. Упол Главл. № 52 Тир. 7000 экз.

جوعالعان داكۋمەنتتەر

1- ... №876677 ...

2. ...

3. ...

4. ... № 28 لى ... №1147 لى ... بولدى.

بۇلار دا كۇشىنەن شىعارىلادى.

ازاماتتىق بورىشتى اتقارعاندىق بولىپ تابىلمايدى

«ەڭبەكشى قازاق» باسقارماسىنىڭ سىردارىيا ويلىسىنداعى گازەتكە الۋشى جىبەرۋ ٴۇشىن شىققان وكىلى ٴبىر سىبىرا دايىندارلاردى جەركىلەمكىنى قىزمەتكەرلەرگە تاپسىرىلادى. دايىندار المالاردىڭ ٴبارى دە ول مەن ارالاسىپ ... بىلەر، قالىڭ تەرگەۋشىلەرى. ... ٴبىر مىڭ الارى ... كەلگەنشە قىزمەت كورسەتىپ، گازەتكە جازىلۋشىلاردىڭ ادرەسى، اتتارىن ... ماعا جىبەرىپ جاتىر. ... دەرەكسىز جاتقاننىڭ ... ەدى.

ازامات «البىنىڭ» تابىر ... جاۋاپسىز ... باسقارماعا كەلگەن قاتتاردى ...

... ازاماتتىق بورىشتى اتقارعاندىق بولىپ ... تابىلمايدى.

م. ى.

قازاقستاننىڭ قالىق اعارتۋ

كوممىسسارياتى ٴۋيەلدىڭ 18 نەن باستاپ قىزىل ورداداعى جۇمىسقا كىرىستى.

ادرەسى: بەبەل كوشەسى، شىركەۋ قارسىسىنداعى بۇرىنعى ۋيەزدىك باسقارمانىڭ ٴۇيى. جۇمىس ۋاقىتى ساعات 8 دەن $2\frac{1}{2}$ عا دەيىن.

كوممىسساردىڭ ورىنباسارى: سۇلەي ۇلى

قىزىل وردا ماڭىندا.

الداۋدى ٴالى قويعان جوق.

قىزىل وردا قالاسى، قالبىتلار ... كوشەدە جەتى — باي دەگەن قازاقتىڭ ٴبىر جامار بالاسى اۋىرادى.

...

كوز اۋرۋى.

قىزىل وردانىڭ ... 1 — 3 — 6 — 7 — ... كوز اۋرۋى بار ...

... ع — ق.

شەگىرتكە.

... 8-7 ...

... م — ق.

كەڭەستەر وداعىنىڭ سىرتقى ساۋدا كوممىسسارياتى مەن رەسەي قۇراماسىنىڭ مەملەكەتتىك ساۋدا مەكەمەسىنىڭ قازاقستانداعى ايماقتىق باسقارماسى قازاقستاننىڭ استاناسى قىزىل ورداعا كوشۋ سەبەپتى ورىنبوردا جۇمىسىن ۋيەلدىڭ 23 نەن 28 نە دەيىن توقتاتتى. ۋيەلدىڭ 28 نەن باستاپ بۇرىنعى قالپىنشا قىزىل ورداد جۇمىسقا كىرىسەدى.

رەسەي قۇراماسىنىڭ مەملەكەتتىك ساۋدا مەكەمەسىنىڭ قازاقستاندىق ٴبولىمىنىڭ قاسىندا بۇرىنعىسىنشا تەرى-تەرسەك، تەرى، استىق، شىك جيناپتۇن، شەت مەملەكەتتەردەن زات اكەلەتۇن سول سىقىلدى شەنگە زات شىعاراتۇن كانتورلارى بار. كانتورلار بۇكىل قازاقستان ايماعىندا، استىرقان، ورىنبور گۋبەرنەلەرىندە، رەسەي قۇراماسىندا كوپ بازار قاتىنداعى ٴىس جۇرگىزەدى.

ورىنبوردا، ايماقتىق ٴبولىمنىڭ ورنىنا قازاقستاننىڭ مەملەكەتتىك ساۋدا مەكەمەسىنىڭ كوپ بازارلى قازاقستاندىق ويلىستىق كانتورى اشىلادى.

سىرتقى ساۋدا كوممىسسارياتى مەن مەملەكەتتىك ساۋدا مەكەمەسىنىڭ كەڭسەلەرى لەنين كوشەسىندە № 18 ۇيدە. كانتورلارى سول كوشەدەگى № 22 ۇيدە.

مۇنان بىلاي قازاقستاننىڭ سىرتقى ساۋدا كوممىسسارياتى، مەن مەملەكەتتىك ساۋدا مەكەمەسىنە جۇمىسى بارلاردىڭ جوعارىداعى ادرەس بەن قاتىناسۋى كەرەك.

كەڭەستەر وداعىنىڭ سىرتقى ساۋدا كوممىسسارياتى مەن رەسەي قۇراماسىنىڭ مەملەكەتتىك ساۋدا مەكەمەسىنىڭ باستىعىنىڭ ورىنباسارى تولىپ ۇلى